

"ישיבישע בלאט" - הדף היומי

מבחר שאלות ל"עיון והעמקה" בלימוד הדף
מטרת העלון להציג **שאלות** על הדף, כדי לעורר את העיון בלימוד

דף ה.

השאלות

1. **משלשין בממון**, ויל"ע למה דווקא נקט ה"ת בשלש עדים דכתב משלשין?
2. **מה להלן אין מיתנה למחצה וכו'**, ויל"ע וכי דנים אפשר משאי אפשר מיתה א"א לחלק לחצי, אבל מלקות שייך לחלק וילקה כל אחד כפי חלקו?
3. **ממון מצטרף, מלקות לא מצטרף**, ויל"ע למה לא יצטרפו המלקות כמו הממון?
4. **עד שיזימו את עצמם**, ובגמרא יליף לה מקרא, וקשה למה ברמב"ן (עה"ת דברים יט' יח') ובחינוך (תקכ"ד) טרחו ליתן סברא וטעם בדבר?
5. **יל"ע מה יהיה הדין** באופן שהמזימים בנוסף לעמנו הייתם גם מכחישים בגוף העדות, מה יהיה דין העדים האם כמוזמים או כמוכחישים?
6. **באו אחרים והזימו וכו'**, עי' רש"י דאירי שכת אחת מזימה את כולם, וברי"ף הביא פירוש הגאונים דכל פעם בא כת אחרת להזים, וקשה דאם כה"ג כשבאו כמה פעמים אינם נאמנים הוי עדות האחרונה עדות שא"א יכול להזימה, וא"כ גם עדות שלפניה פסולה וכן הלאה עד עדות הראשונה?
7. **מהו דתימא ליחוש לגמלא פרחא, קמ"ל**, וקשה למה לפסול גט חיישינן (ביבמות קטז). לגמלא פרחא?
8. **תוד"ה וכן לענין**, חלקו בין ממון לקנס שבממון קרוב לודאי שיעידו, וקשה למה לא חילקו דבקנס כל החיוב נוצר רק על פי ב"ד משא"כ בממון?

ידוע ספק האחרונים דאחר שמשלשים בממון יל"ע בהעידו על שו"פ שכשיתחלק לשניהם יהיה לכל אחד לשלם פחות משו"פ, ויל"ע בתרתי, א' למה לא נחשב עדות שא"א יכול להזימה, ב. האם ילקו מדין מאשר זמם כיון שא"א להוציא מהם ממון?, עי' חשק שלמה, אפיקי ים (ח"ב לט), שו"ת מהר"ל דיסקין (כתבים כט).

רבא אמר בעינן כאשר זמם וליכא, וכתב בפורת יוסף דל"מ בין רבא לאב"י במקום שהעד או הנידון יכול לקבל רק חלק מהמלקות, דלרבא איזיל בתר הנידון ולאב"י בתר העד, ועי' חידושי ר"ח הלוי על הרמב"ם (עדות כ"ב) מה שכתב בזה דכיון ששם מלקות הוא על הראוי ללקות אין ל"מ בזה וילקה כפי הראוי.

עד שיזימו את עצמם, פשט הדברים עי' רש"י וברבינו חננאל כתב דבר מחודש דבעי שהעדים המוזמים לא יכחישו המזימים, ודנו בחידושו בחת"ס שו"ת חו"מ קמא, ובשיעורי ר"ש רלב.

באו שניים ואמרו באחד בשבת וכו' ובאו שניים ואמרו בחד בשבת וכו', אלא בערב שבת וכו', אין נהרגין, דבעידנה דמסדהי גברא קטילא, והיינו דנהרג בשביל עדות האחרונים דאמרו שנגמר דינו בערב שבת, ועי' אחרונים שדנו איך נאמנים אחרונים הלא הוי עדות שא"א יכול להזימה, שאם יזמו יפטר דאז יהיו נאמנים הראשונים ונמצא שהאחרונים גברא קטילא בעו למיקטל? עי' שיעורי הר"ש רלט'.

התשובות מעבר לדף

השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכו', שעליהם בדרך כלל כתבנו ועיין.

בס"ד

התשובות

1. כן הקשה הגבורת ארי, וברש"י לעיל ג. נראה שהוא לשון שלישות עיי"ש, ובתויו"ט ביאר דבשלש אז היה ס"ד שיתחלק במלקות יג' לכל אחד.
2. עי' תוס' יבמות מו. שזה גילוי מילתא שאף שמקבל יותר מכפי חלקו נמי מתקיים כאשר זמם, וזה קשה כיון דבגמרא דריש גזירה שווה ועי' רמב"ן וריטב"א כאן, ובשיעורי ר"ש ביאר דהג"ש באה ללמד דגדר מלקות כמיתה גבי דין כאשר זמם.
3. עי' רש"י וביתר ביאור בריטב"א דבממון העיקר מה שיש ביד הזמם, משא"כ במלקות העיקר עונש העדים, (עי' יראים קעח' שתמה מנין שתשלומי עדים זוממים לזמם?), ובחידושי רבי נחום ביאר דאם נחשבים כמזיקים ע"כ תשלומם לניזק, וע"ע שערי יושר ש"ז א', צפנח פענח, ובית הלוי עה"ת פרשת בשלח.
4. בחת"ס (ב"ב לא:): ביאר שהטעם הוא כדי להסביר למה להעמיד את ההיכי תמצא של הזמה דווקא באופן זה, ועי' שיעורי ר"ש שבא להסביר גדר בדין הזמה, שעמנו הייתם הוא כמו עדות על גופם של עדים שהם גזלנים או מחללי שבת.
5. ברמב"ם (עדות יח' ב') כתב דכה"ג ליכא דין הזמה, ועי' ספר המפתח, ולפי מה שכתבנו בשאלה קודמת דהזמה נאמנים כיון דמעידים על גוף העדים, הכא שעל המעשה אין נאמנים הוי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה (עי' נתי"מ לח' א').
6. ברמב"ן תי' דכיון שכל אי קבלתן מחמת חשש שקר ליכא חסרון עדות שאאילה"ז.
7. עיי"ש תוס' שבגט זה דין מיוחד לחשוש ועיי"ש גליון מהרש"א, ועוד תרצו דהכא היה להם לטעון, וברמב"ן הקשה דבדיני נפשות היה לנו לטעון להם מדין והצילו, ע"ע בדבריו.
8. בקובץ שיעורים (ב' יג') הוכיח מכאן דבאמת גם חיוב קנס חל בשעת המעשה, אלא דצורת החיוב היא שחל על פי ב"ד, עי' בדבריו.

שים לב! עקב ריבוי הנושאים בדף ישנו דף נפרד לע"ב

לע"נ מרת אביבה בת הג"ר משה ע"ה נלב"ע ד' תשרי

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל מידי יום
שלח בקשה לכתובת הנ"ל והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.

חדש ומומלץ! ניתן לקבל את השאלות במייל מידי בוקר ואת דף התשובות בערב

בע"ה בקרוב יפתח קו טלפון בו יהיה ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום, וכן לענות תשובות נוספות לשאלות - עקבו אחרי ההודעות.

"ישיבישע בלאט" - "הדף היומי"

מבחר "שאלות ותשובות" ב"פשוט" דברי הגמרא

מטרת ה"שאלות" לעורר את המחשבה לעיון והעמקה בלימוד ה"דף"

בס"ד

דף ה:

השאלות

1. שקדמו והרגו, וקשה א"כ עשו שלא כדון, ומתניתין דין בדיעבד אתי לאשמעינן?
2. אין העדים זוממים נהרגים עד שיגמר הדין על פיהם, ויל"ע בבאו קודם גמר דין אי נאמנים מיהת לפוסלם, או שאין נאמנים?
3. והלא כבר נאמר כאשר זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים, ועי' רש"י, ומכאן הביאו מקור לרמב"ם שבמלקות אף שלקה ניזומים כיון שאחיו קיים, אלא שקשה סוף סוף איתא כאשר זמם ולא כאשר עשה וליכא למילף מ-ק"ו דאין עונשין מן הדין?
4. אין עונשין מן הדין, וקשה דבשלמא באחותו זה סוג קורבא אחר, אבל כן בכל כאשר עשה יש כאשר זמם, ובשביל שגם עשה יגרע?
5. אם לא הרגתי עד זומם להוציא מלבם של צדוקים, וקשה דא"כ ידע הדין ולא טעה, ואם כן מה טען לו שמעון בן שטח?
6. אם לא שפכת דם נקי, וקשה הא בהמתן של צדיקין אין הקב"ה מביא תקלה על ידה, צדיקים עצמם לא כל שכן (גטין ז.)?
7. תדע דלמחר הוא מת ואין קולו נשמע, וקשה תיפוק ממה שכשלא היה לא נשמע הקול?
8. אף שלשה נמצא אחד מהם קרו"פ עידותן בטלה, ובסנהדרין מא: איתא דלר"ע אם אמר אחד איני יודע בטלה כל העדות (עיי"ש תוס' ד"ה כמאן), וקשה דהרמב"ם פסק כר"ע, ומאיך כתב (עדות ב' ג') דעידותן כשרה?

שמעת מילי מבר נפחא ולא אמרת לי משמיה, ובאמת למה לא אמר משמו, עי' ריטב"א ובפורת יוסף.

לימא ריש לקיש דאמר כר"י, ורבי יוחנן כרבנן, ובבאור הדמיון יש לעיין לשני השיטות שהזכרנו לעיל אי איסטטית זהו כת אחת המזימה כל מי שבא להעיד, או כמה כיתות שמזימים, עי' ר"ף ובעל המאור, וע"ע ברמב"ן.

הרגו אין נהרגין, בפורת יוסף הסתפק במת הנידון קודם שהוזמו אי הוי אשר עשה או לא, עי"ש

בטעם הדבר שאין נהרגים, עי' רמב"ן ורבינו בחיי (דברים יט' יט'), ועי' פירוש אברבנאל, ותו"ת.

חייבי מלקיות, חייבי גלויות מנין, עי' רש"י ותוס' דאירי לענין דבעי גמר דין, ובר"ח פי' דאירי לדין כאשר עשה ולפי זה מיושב שפיר למה לא תנא ממונות מנין, ומה דבממון לא שייך כאשר עשה פירשו התוס' ב" ק ד: כיון דשייך בחזרה, ועוד שבממון עונשין מן הדין.

אלא להקיש שלשה לשניים, ומכאן מקור לדין תרי כמאה בכל התורה, ריטבא, ואף שהזמה חידוש הוא, הכא נתבאר דליכא מעלת רוב בעדות, עי' חידושי רבי חיים הלוי גירושין יב' סא.

רבי עקיבא אומר לא בא השלישי, עי' רש"י, והריטב"א כתב דבא לחלוק דלא צריך שיוזמו כולם.

התשובות

1. ביאר בשיעורי הגר"ש (רמב') דהבאור הוא דכל דין איסטטית הוא כדין מרומה שאין ב"ד נזקקין לו, ואינו ברור גמור ולכן מה שעשו כדין עשו, וכן מה שלא נזקקין.
2. לכאורה זה תלוי האם בגזירת הכתוב של הזמה יש את הסברא שהוי כמעידים על גופם, או שהוא חידוש לגמרי, וברמב"ם עדות כ' א' נקט שנפסלים, ועי' קה"י ח' שדקדק לשון הגמרא שאינם נהרגים ולא שאינם זוממין, ובמאירי הביא מי שחולק עי' ראב"ד וכסף משנה על הרמב"ם שם עדות כ' ב', ויש שכתבו דהמלקות משום לא תענה, רק שהקשה המנחת חינוך (תקכד' ג'), דא"כ גם בזממת מיתה ילקו?, ועי' ח"י ר בי חיים הלוי על הרמב"ם, דמלקות שלא כדין זה סתם "מכות" וליכא כאשר עשה.
4. כן הקשה ב"אור החיים" שם, ובחי' הגרנ"ט (ב"ק קיד) ביאר דכל תכלית ההזמה להציל הנידון, ועל חידשה תורה שמקבלים אותם, וממילא עונשים המזימים, אבל כשעשו שעניינה לענוש את העדים מה"ת שנקבל עידותן, ועי' שיעורי הגר"ש.
5. באחרונים בארו דהטענה היא שמצד אחר חיזק את הצדוקים במה שהרגו אף שהזום יחיד, ובערוך לנר ביאר ע"פ הראשונים שהובאו לקמן שהיה מחוייב מיתה, עי"ש.
6. עי"ש בתוס' דרק במילי דאכילה דגנאי גדול אמרינן הכי, ובראשונים כאן פירשו דהיה חייב מיתה ממקום אחר.
7. כן הקשו התוס' בחגיגה טז: ד"ה למחר, ותרצו דא"ל שהמת צועק רק כשבא אצלו.
8. בבאור החילוק שבין פסול הגוף דקו"פ לאיני יודע ושאר פסולין, עי' גבורת ארי כאן, וע"ע קוב"ש כתובות קיג' וחי' הגר"ח על הש"ס סימן ש', ומדבריהם יוצא דנחלקו התוספות והרמב"ם האם פסול דנמצא אחד וכו', זה פסול ב"עדים" או פסול ב"עדות".

לע"נ מרת אביבה בת הגר"ר משה ע"ה נלב"ע ד' תשרי

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל מידי יום

שלח בקשה לכתובת הנ"ל והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.

חדש וממלץ! ניתן לקבל את השאלות במייל מידי בוקר ואת דף התשובות בערב

בעז"ה בקרוב יפתח קו טלפון בו יהיה ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום, וכן לענות תשובות נוספות לשאלות - עקבו אחרי ההודעות.